
De hvitkleddes frykt for døden

INGVILD HOLTAN-HARTWIG

ingvild.holtan-hartwig@studmed.uio.no

Ingvild Holtan-Hartwig er medisinstudent ved Universitetet i Oslo.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Jeg er legestudent. Jeg vil kjempe mot vår største fiende: døden. Men hva gjør jeg når døden banker på døren som en venn og jeg ikke skjønner at den vifter med et hvitt flagg?

En mann på over 90 år ble innlagt på sykehuset med en infeksjon som raskt utviklet seg til sepsis. Etter et par dager fikk han et stort hjerteinfarkt med påfølgende hjertesvikt og lungeødem. Mannen hadde i lengre tid gjort det klart for familien at han var riktig så fornøyd med sitt lange liv. Både han og familien var klare for et vennskapelig møte med døden. Men helsevesenet ville det annerledes: Antibiotikabehandling ble intensivert, en rekke nye medisiner ble servert og 14 liter oksygen på maske ble blåst inn i nesa. Morfin ble gitt med ytterste forsiktighet i redsel for å forverre den allerede lave oksygenmetningen. Det som kunne blitt en rolig fergetur over elven, ble en fire dagers storm på åpent hav.

Mannen var en slektning av meg. Plutselig sto jeg på den andre siden av helsevesenet, som pårørende. Hadde jeg hatt på meg hvitt, ville jeg nok nikket anerkjennende til behandlingen. En behandling tatt rett ut fra læreboken og i tråd med min misjon om å bekjempe død. Uten de hvite klærne på så jeg pasienten ikke som en diagnose, men som en gammel mann som var klar for å dø. Jeg opplevde at mine kollegaer kjempet mot en fiende hverken jeg eller den gamle mannen var redd for. Men deres frykt for døden forstyrret vårt møte med den.

«Innimellom går jeg fra jobb med en følelse av at jeg har plaget pasientene mer enn jeg har hjulpet dem»

Siden har jeg sett det igjen og igjen: Til akuttmottaket der jeg jobber, kommer pasienter med hjertestans, sepsis og hjerneslag. Det er en sann glede å få være med på å redde livet til disse menneskene. Men innimellom går jeg fra jobb med en følelse av at jeg har plaget pasientene mer enn jeg har hjulpet dem.

Alvorlig syke pasienter som får en akutt innsettende sykdom, tilbringer sine siste timer i en akuttstue. Lyset er skarpt og alarmene piper. Pasientene blir stukket i hender og føtter, klær rives av og kanskje komprimeres brystkassen til det knaser.

Når vi forsøker å behandle en døende pasient uten å lykkes, blir døden et nederlag, et bevis på at vi ikke strakk til. Dermed blir døden vondere enn den hadde trengt å være. Både for helsepersonell, pasienten og de pårørende.

Døden er ikke alltid et nederlag. Vi må være modige og formidle til pasienten at det er greit å dø. Helst må vi snakke om døden i god tid før den kommer. På den måten kan vi skape en trygg atmosfære rundt den som skal dø – når tiden er inne. Da kan vi holde i hånden og trøste, og pasienten slipper å ende sine dager i et basketak mellom liv og død.

Å gi trøst i stedet for behandling er vanskelig fordi det tvinger oss til å ta stilling til våre egne verdier. Det gjør vondt *for meg* å se noen dø uten å kunne hindre det. Om jeg bare får lov til å gjøre et forsøk på å redde pasienten, gi litt antibiotika eller gjøre noen få brystkompresjoner, kan jeg legge meg trygt om kvelden og vite at jeg i hvert fall prøvde. Men pasienten hadde kanskje fått en bedre avslutning på livet dersom jeg lot det være. Har jeg da egentlig satt pasienten først? Eller har hensynet til min egen samvittighet blitt viktigere enn hensynet til pasienten?

«Når jeg nå står på startstreken til et liv som lege, erkjenner jeg at døden ikke bare skal bekjempes»

Når jeg nå står på startstreken til et liv som lege, erkjenner jeg at døden ikke bare skal bekjempes. Den skal også omfavnes, uansett hvor skummelt det måtte være. Omtrent 82 % av befolkningen dør i en helseinstitusjon (1), og det er etter hvert min jobb å gjøre døden så fin som mulig. For å klare det må jeg legge min egen frykt, og noen ganger egen samvittighet, til side.

Pårørende har gitt samtykke til at artikkelen blir publisert.

LITTERATUR

1. Folkehelseinstituttet. De fleste dør på sykehjem, få dør hjemme. <https://www.fhi.no/nyheter/2018/de-fleste-dor-pa-sykehjem/> (6.3.2019).

Publisert: 27. mai 2019. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.19.0143
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.